

Historia chełmińskich wodociągów

Chełmno było jednym z prekursorów wdrażania techniki wodociągowej. Nowoczesny wodociąg powstał w naszym mieście w 1842 roku, jako pierwszy na terenie zaboru pruskiego. Już wcześniej powstało kilka projektów, których jednak nie zrealizowano. W roku 1823 Jerzy Tesdorf przygotował plan poprowadzenia rur do zbiornika zlokalizowanego na rynku. Woda miała być tłoczona za pomocą maszyny parowej. W 1826 roku mechanik Tilek z Torunia przygotował projekt zakładający doprowadzenie do miasta wody z Trynki za pomocą maszyny hydraulicznej. Z propozycjami występowali również: porucznik Bathge oraz mechanik Leimberger. Ostatecznie prace podjął mechanik H. E. Melm w okresie sprawowania władzy w Chełmnie przez burmistrza Lauterbacha.

Poszukiwania źródeł wody rozpoczęto u podnóża wzniesień chełmińskich w dzielnicy Rybaki. Podjęte wówczas prace przesądziły o lokalizacji ujęć wody w tym rejonie do dnia dzisiejszego.

W maju 1842 r. zainstalowano maszyny parowe tłoczące wodę do zbiornika ustawionego na chełmińskim rynku. 6 września 1842 r. uruchomiono wodociąg, który dostarczał wodę w ilości wystarczającej dla całego miasta. W roku 1845 rozbudowano wodociąg doprowadzając wodę z rynku do koszar korpusu kadetów.

W roku następnym z wnioskiem o podłączenie do wodociągu wystąpił C. Schmarse właściciel browaru przy ul. Rynkowej 1.

W związku z rozrostem sieci wodociągowej powstała potrzeba budowy wieży ciśnień. W 1867 r. na rynku, w miejscu starej fontanny, rozpoczęto budowę, którą nadzorował mistrz murarski Paweł Stefański. Dzięki wybudowanej wieży można było tłoczyć wodę na wysokość drugiego piętra.

Dynamiczny rozwój miasta, w II połowie XIX w. spowodował wzrost zapotrzebowania na wodę, jak również potrzebę jej tłoczenia na coraz wyższe kondygnacje.

W związku z pojawiającymi się problemami ówczesny Magistrat zlecił bydgoskiemu budowniczemu miejskiemu inż. Heinrichowi Metzgerowi opracowanie koncepcji wodociągów w Chełmnie. Koncepcja zawierała między innymi projekt wzniesienia nowej wieży ciśnień. 28 maja 1898 r. magistrat uchwalił budowę nowej wieży, która została zlokalizowana przy ul. Dominikańskiej. Kierownictwo budowy, którą technicznie nadzorował H. Metzger, przejęła komisja specjalna złożona z: burmistrza Steinberga, członków

Magistratu Schulza, Petersa i Geigera oraz radnych Knorra, Grzesińskiego i Breina. Prace murarskie wykonał mistrz murarsko-ciesielski Wilhelm Frucht z Chełmna a kocioł do wody wykonał fabrykant R. Peters w Chełmnie. Budowę wieży rozpoczęto 1 września 1898 roku. 13 kwietnia 1899 r. w jej szczycie, w cynowej puszcze, umieszczono akt erekcyjny zaopatrzonej w pieczęć opłatkową miasta Chełmna oraz monetę 10 fenigów.

Puszka została odnaleziona i przekazana do zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej 31 lipca 1984 r. Nowa wieża ciśnień tłoczyła wodę na wysokość czwartego piętra a zasilaty ją dwie pompy Planger, zasilane dwoma silnikami gazowymi systemu Deutza o sile 16 koni mechanicznych.

Po uruchomieniu nowej wieży, stara wieża ciśnień została przeznaczona na magazyn, a ostatecznie została rozebrana w roku 1925.

Nowa wieża pracowała dla potrzeb miasta do połowy lat 80-tych XX wieku.

Mierzącą 31,26 m neogotycką wieżę ciśnień przy ul. Dominikańskiej możemy podziwiać po dziś dzień. Niestety w roku 1993 władze miasta sprzedały obiekt prywatnemu właścicielowi.

Po zdemontowaniu metalowych elementów dawnego wyposażenia wieża ciśnień straciła cechy cennego zabytku techniki.

Wzrost demograficzny, powodujący zwiększenie zapotrzebowania na wodę, wymuszał konieczność realizacji szeregu inwestycji.

Długość sieci wodociągowej wzrosła, pomiędzy rokiem 1910 a 1923, z 9450 do 13600 metrów. Pod koniec XIX wieku Chełmno było zaopatrywane w wodę z trzech studni filtrowych o głębokości 18-22 m.

W 1913 roku wybudowano cztery kolejne studnie i zainstalowano motor gazowy Deutza o mocy 20 KM.

Badania wody przeprowadzone w roku 1928 wykazały wysoką zawartość żelaza.

Pierwszym działaniem zmierzającym do poprawy jakości wody było czyszczenie sieci wodociągowej. Mimo poniesionych bardzo wysokich nakładów działanie to nie przyniosło spodziewanego rezultatu.

Na podstawie przeprowadzanych badań, stwierdzających naturalne zanieczyszczenie żelazem oraz innymi szkodliwymi substancjami, Państwowy Instytut Wodociągowo-Kanalizacyjny w Warszawie zalecił budowę filtrów oraz chlorowanie.

Stosownie do zalecenia zrealizowana została budowa stacji filtrów przy ul. Kilińskiego 9.

Projekt architektoniczny budynku stacji wykonał Teodor Bredefeld.

Uroczyste otwarcie stacji pomp nastąpiło 16 grudnia 1929 r.

W uroczystości otwarcia stacji oraz śniadaniu wydanym przez władze miasta w hali maszyn udział wzięli członkowie Magistratu z burmistrzem Stanisławem Zawackim, dyrekcja i komisja wodociągów oraz zaproszeni goście.

Nowe urządzenia zostały poświęcone przez ks. Proboszcza Bernarda Bączkowskiego.

Zainstalowane wówczas trzy filtry oczyszczające wodę z żelaza pracują do dziś.

System chlorowania został zastąpiony w roku 2002 urządzeniem do dezynfekcji wody z wykorzystaniem promieni UV.

W 1997 r. Stację Uzdatniania Wody uzupełniono o trzy filtry FERROTEX służące do usuwania manganu.

